

Wywiad z osobą współzależną¹

Przeznaczenie narzędzia:

Etap I (1b) – Ocena / Diagnoza (Pogłębienie wiedzy o sytuacji związanej z problemem osoby/ rodziny)

Zastosowanie narzędzia: *obligatoryjne*

Rodzaj narzędzia: *specjalistyczne*

Wypełnia: *pracownik socjalny z Klientem*

Sygnatura: *OS_I_16*

1. Imię i nazwisko osoby, z którą przeprowadza się rozmowę _____

2. Jaka jest P. aktualna sytuacja życiowa?

/czym się zajmuje, z czego się utrzymuje, czy jest zadowolona/y ze swej sytuacji, inne ważne kwestie/

3. Kogo w P. rodzinie dotyczy prowadzenie nietrzeźwego stylu życia/choroba alkoholowa?

4. Jakie problemy pojawiły się w P. życiu lub Waszej rodziny przez chorobę alkoholową, prowadzenie nietrzeźwego stylu życia bliskiej dla P. osoby?

/proszę uwzględnić wszystkie aspekty zgłaszane przez Klienta i jego sposób ich rozumienia/

5. Czy kiedykolwiek podejmował/a P. próby poprawy sytuacji?

/jakie, ile razy, z czyjej inicjatywy, z jakim skutkiem, jeśli nie to dlaczego?/

¹ Narzędzie zostało opracowane przez Zespół ds. narzędzi pracy socjalnej.

6. Dlaczego przychodzi P. właśnie teraz do OPS?

7. Jak radził/a sobie P. do tej pory? Z jakiej pomocy, wsparcia korzystał/a P. do tej pory?

8. Jaki P. chce osiągnąć cel?

/czy chce dokonać zmian w sobie, czy w osobie uzależnionej, w jakim celu chce aby osoba uzależniona przestała pić, czy wyobraża sobie sytuację, gdy osoba uzależniona nie dokonuje zmian a jest szczęśliwa, może funkcjonować, zaspakajać swoje różne potrzeby/

9. Jaką pomoc chciał/a/by P. uzyskać i od kogo?

/proszę uwzględnić wszystkie oczekiwania dotyczące możliwej pomocy w tym zakresie oraz osób, które miałyby się do tego przyczynić/

10. Pytania dodatkowe

/to jest miejsce przeznaczone na inne pytania i odpowiedzi, które wyniknęły w czasie wywiadu i mogą mieć znaczenie dla rozpoznania sytuacji Klienta oraz jego możliwości i zasobów oraz ograniczeń i barier odnoszących się do poprawy tej sytuacji/

Data przeprowadzenia wywiadu _____

Podpis osoby, z którą przeprowadzono wywiad _____

Podpis pracownika socjalnego _____

INSTRUKCJA

1. Cel narzędzia

- Opis i analiza sytuacji życiowej osoby w kontekście bycia w relacji z osobą uzależnioną od alkoholu.

2. Grupa docelowa

- Osoby współuzależnione lub zagrożone współuzależnieniem z uwagi na bliskie relacje z osobą uzależnioną od alkoholu.

3. Sposób wykorzystania

a) okoliczności w jakich stosuje się narzędzie

- Wywiad z osobą współuzależnioną przeprowadza się **obligatoryjnie** po wcześniej przeprowadzonym Wywiadzie – rozpoznaniu sytuacji, jeżeli w jego trakcie rozpoznano, że Klient (lub członek rodziny) jest lub może być współuzależniony i jego współuzależnienie jest istotną lub główną przyczyną trudnej sytuacji Klienta (rodziny).
- Aktualizacja wywiadu zależy od decyzji pracownika socjalnego. Wskazane jest jednak skorzystać z niej zawsze wtedy gdy nastąpiła istotna zmiana w sytuacji rodzinnej Klienta lub innej ale mającej związek z sytuacją rodzinną. Porównanie danych z dwóch wywiadów przeprowadzonych w dłuższym odstępie czasu (np. po roku) może stanowić materiał istotny dla pracy socjalnej z Klientem

b) zastosowanie pytań

- Życie z osobą uzależnioną prowadzi zwykle do pojawienia się cech współuzależnienia, lecz prawdopodobnie nie jest ani jedynym, ani podstawowym ich źródłem. Różnego rodzaju badania wskazują, że osobowość o cechach współuzależnienia kształtuje się już w dzieciństwie, pod wpływem zaburzonych więzi, w większości pod wpływem więzi z uzależnionymi rodzicami. Trwanie latami w zaburzonych relacjach z osobą uzależnioną może być wskazówką, że również ta druga osoba weszła w związek z trudnościami osobowościowymi.
- Kluczowym punktem narzędzia jest zagadnienie, jaki cel chce osiągnąć osoba współuzależniona. To winno stać się głównym zagadnieniem do pracy z klientem. Dzięki wykorzystaniu narzędzia, uzyskujemy informacje kogo dotyczy problem uzależnienia, jaki wpływ ma choroba na osobę potencjalnie współuzależnioną i na innych członków rodziny. Kto jest motorem chęci zmian?. Jakie są zasoby zewnętrzne i wewnętrzne osoby/rodziny?
- Dowiadujemy się także z jakich już wykorzystywanych do tej pory zasobów i umiejętności można korzystać przy konstruowaniu planu pomocy dla rodziny. Informacje służą przede wszystkim uzyskaniu systemowego podejścia, do rzetelnej oceny sytuacji osoby uzależnionej.
- Rzetelne rozpoznanie i ocena sytuacji osoby współuzależnionej jest kluczem do udzielenia efektywnej pomocy również osobie uzależnionej – praca z taką osobą powinna polegać min. na konfrontowaniu jej z faktami, które dotyczą życia osoby uzależnionej i ukazaniem jej, że najczęściej wskazywany cel: „aby alkoholik przestał pić” nie jest celem osoby współuzależnionej – nie jest możliwy do zrealizowania przez osobę współuzależnioną, gdyż zależy wyłącznie od osoby uzależnionej. Praca z osobą współuzależnioną polega więc na uczeniu osoby/osób współuzależnionych - aby pozwoliły samodzielnie „spotkać” się alkoholikowi z konsekwencjami jego choroby.

c) na co warto zwrócić uwagę

- W Journal of Psychoactive Drugs (1986) T. Cermak twierdzi, że do podstawowych symptomów współuzależnienia możemy zaliczyć²:
 - o lokowanie uczucia własnej wartości w zdolności do kontrolowania uczuć i zachowań swoich i cudzych, mimo oczywistych doświadczeń, że konsekwencje są odwrotne;
 - o zaspakajanie potrzeb cudzych w sposób uniemożliwiający zaspakajanie potrzeb własnych;
 - o zaburzenie systemu granic, zarówno w sytuacjach intymności jak i osamotnienia;
 - o bierne trwanie w związku z osobą o zachwianej osobowości (alkoholizm, narkomania, chorobliwa impulsywność);
 - o doznawanie bardzo bolesnych emocji lub utrata wrażliwości emocjonalnej w okresie
- Nie każda osoba żyjąca z osobą uzależnioną stanie się osobą, którą charakteryzują cechy osoby współuzależnionej.

d) informacje dodatkowe

- Przed wywiadem należy poinformować Klienta o konieczności jego przeprowadzenia oraz o celu tego wywiadu.
- Klient jest podmiotem postępowania metodycznego pracownika socjalnego i to on odpowiada na pytania zawarte w wywiadzie.
- **Wnioski pracownika socjalnego i propozycje dalszych działań są spisywane samodzielnie przez pracownika socjalnego tzn. po wywiadzie i bez udziału Klienta. Odnoszą się tylko do tego, jakie techniki diagnostyczne planuje jeszcze zastosować/ wykorzystać pracownik socjalny w pracy z Klientem przed przejściem do kolejnego etapu lub podetapu metodycznego postępowania (a więc także jakie narzędzia pracy socjalnej**

² Na podstawie: Andrzej Margasiński, „Współuzależnienie po 30 latach” druga część artykułu, który ukazał się Terapii Uzależnienia i Współuzależnienia, nr 2/2009

chce wykorzystać), lub że wspólnie z Klientem przechodzą już do kolejnego podetapu metodycznego postępowania oceny/ diagnozy (1c) bez potrzeby pogłębienia informacji o problemie klienta przy użyciu fakultatywnych narzędzi specjalistycznych (przynajmniej w danym momencie). Wnioski pracownika socjalnego i propozycje dalszych działań nie są oceną sytuacji dokonywaną przez pracownika bez udziału klienta, gdyż ocena sytuacji następuje wspólnie z wykorzystaniem narzędzia *Diagnoza – ocena sytuacji*.